

Bilaga 11:7 till kommunstyrelsens protokoll den 27 maj 2003, § 19

PM 2003 RVII (Dnr 326-3624/2002)

Redovisning av arbetet med handikapplaner 2001 i stadens nämnder och bolag

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Redovisningen av arbetet med handikapplaner 2001 i stadens nämnder och bolag godkännes i enlighet med vad borgarrådet anför i promemorian.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagsstyrelser ska ta fram lokala handikapplaner och årligen utvärdera dessa. Handikapplanerna ska utarbetas utifrån Förenta Nationernas (FN) 22 standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Socialtjänstnämnden ansvarar för uppföljningen av handikapplanerna och för den årliga återrapporteringen till kommunstyrelsen.

Socialtjänstnämnden har till kommunstyrelsen överlämnat redovisningen av arbetet med handikapplaner i nämnder och bolag för år 2001, *bilaga*. Redovisningen visar att ett flertal facknämnder saknar handikapplaner samt att handikapplanerna inte fått genomslag som styrande instrument. Inom nämnden har ett arbete med att utarbeta klara anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska ske i staden påbörjats.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret samt till kommunstyrelsens handikappråd för yttrande.

Stadsledningskontoret instämmer i att anvisningarna för handikapplanen bör förtydligas. Man anser det inte heller acceptabelt att det saknas såväl handikapplaner för en del facknämnder och bolag som uppföljning av desamma för flertalet nämnder och bolag.

Kommunstyrelsens handikappråd har inte inkommit med yttrande.

Mina synpunkter

Den grundläggande principen för alla aktiviteter och verksamheter som riktas till stadens invånare är att alla, även personer med funktionshinder, har tillträde till stadens verksamheter. Målet är att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga stad till år 2010. Handikapplanerna är ett helt nödvändigt instrument för att alla stadens verksamheter ska tydliggöra och definiera vilket ansvar som åligger varje verksamhet för att detta mål ska kunna uppfyllas. Redovisningen av arbetet med handikapplaner visar på ett mycket otillfredsställande resultat. Jag instämmer i såväl stadsledningskontorets som

socialtjänstnämndens uppfattning att nivån på stadens arbete med handikapplanerna inte är acceptabel.

Det negativa resultatet av redovisningen av arbetet med handikapplanerna bekräftas dessutom i funktionshinderombudsmannens första rapport samt i revisionsrapporten om ”Stadens arbete för ökad tillgänglighet”. Det är tydligt att ambitionsnivån vad gäller stadens inställning till funktionshindrade måste höjas avsevärt inom hela staden. Inom socialtjänstnämnden pågår ett arbete med att förnya instruktionerna för framtagandet av handikapplaner, ett arbete som med den nuvarande negativa situationen blir mycket betydelsefullt för stadens trovärdighet i funktionshinderfrågorna. I socialtjänstnämndens redovisning anges otydliga anvisningar och osäkerhet om handikapplanernas funktion och syfte som en viktig orsak till det svaga resultatet. Förutom att de nya riktlinjerna måste ge klarare anvisningar måste information och samarbete mellan olika nämnder och bolag uppmuntras. Det måste understrykas att även om de befintliga riktlinjerna brustit i tydlighet har stadens samtliga verksamheter, utan undantag, sin del av ansvaret att skaffa sig kunskap om funktionshinderfrågorna.

Socialtjänstnämnden har uppdraget att årligen följa upp handikapplanerna. För tydlighetens skull är det nödvändigt att huvudansvaret för redovisningen även fortsättningsvis ligger på socialtjänstnämnden, men för att stärka handikapplanernas betydelse är det värdefullt att utvärderingen kan göras i samarbete med gatu- och fastighetsnämnden, utbildningsnämnden samt integrationsnämnden. Samarbete över förvaltningsgränserna är en grund för att skapa en helhetsbild av behovet av åtgärder.

Handikapprådens roll är också central i detta sammanhang. Inte heller dessa fungerar idag på ett tillfredsställande sätt. Inom staden har ett arbete med att ta fram nya instruktioner för handikappråden påbörjats, ett arbete som syftar till att stärka rådets möjlighet att påverka beslutsprocessen i ett tidigare skede.

Jag föreslår med anledning av ovanstående kommunstyrelsen besluta följande

Redovisningen av arbetet med handikapplaner 2001 i stadens nämnder och bolag godkännes i enlighet med vad borgarrådet anför i promemorian.

Stockholm den 29 april 2003

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Socialtjänstnämnden har till kommunstyrelsen överlämnat redovisningen av arbetet med handikapplaner i nämnder och bolag för år 2001 för yttrande, *bilaga*. Redovisningen visar att ett flertal facknämnder saknar handikapplaner samt att handikapplanerna inte fått genomslag som styrande instrument. Inom nämnden har ett arbete med att utarbeta klara anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska ske i staden påbörjats.

Socialtjänstnämnden beslutade den 22 oktober 2002 att

1. för egen del godkänna redovisningen.
2. föreslå kommunstyrelsen att godkänna redovisningen
3. överlämna redovisningen till stadens nämnder och bolag för kännedom
4. ge socialtjänstförvaltningen i uppdrag att utarbeta klara anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska ske i staden
5. därutöver anfördes följande.

Redovisningen av arbetet med handikapplaner i staden visar att nivån i delar av stadens verksamheter är oacceptabelt låg. En orsak som nämns i redovisningen är en osäkerhet och även okunskap om handikapplanernas funktion. Socialtjänstförvaltningen får därför i uppdrag att ta fram klarare anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska bedrivas. I anvisningarna skall klargöras hur handikapprådets samarbete med nämnder och bolag skall utformas. I den nuvarande beredningen får handikappråden färdiga tjänsteutlåtanden att ta ställning till och har därmed små reella möjligheter att påverka processen.

Reservation anfördes av ledamöterna *Joakim Larsson m.fl.* (m) och tjänstgörande ersättaren *Petter Odmark* (fp) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag.

Ersättaryttrande gjordes av *Jamie Bolling* (mp) enligt följande.

Om jag deltagit i beslutet hade jag anslutit mig till förslag som lämnades av ordföranden *Margareta Olofsson m.fl.* (v) och ledamöterna *Monika Lindh m.fl.* (s).

Ersättaryttrande gjordes av *Ingrid Lindvall* (sp) enligt följande.

Om jag deltagit i beslutet hade jag anslutit mig till förslag som lämnades av ledamöterna *Joakim Larsson m.fl.* (m) och tjänstgörande ersättaren *Petter Odmark* (fp).

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande från den 24 april 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 8 november 1999 om Handikapplan för Stockholms stad. Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag ska precisera sitt uppdrag inom funktionshinderområdet och tydligt definiera sina ansvarsområden utifrån Förenta Nationernas

(FN) 22 standardregler om delaktighet och jämlikhet. Planen ska vara ettårig med en årlig utvärdering och revidering.

I kommunfullmäktiges beslut fick socialtjänstnämnden i uppdrag att årligen följa upp arbetet med planerna och rapportera till kommunstyrelsen. Socialtjänstnämnden gavs också i uppdrag att utarbeta en mall för handikapplanen.

Därefter har kommunstyrelsen den 21 november 2001 beslutat att godkänna socialtjänstnämndens första redovisning som gällde "Redovisning av arbetet med handikapplaner 2000 i stadens nämnder och bolag". Kommunstyrelsen beslutade även om nya anvisningar för arbetet med planerna.

Under hösten 2001 och på nyåret 2002 har socialtjänstförvaltningen informerat stadens nämnder och bolag om de rutiner som gäller för det fortsatta arbetet med handikapplaner och om socialtjänstnämndens ansvar för uppföljning och redovisning till kommunstyrelsen. Den mall som ska användas i arbetet med planerna har lagts in på stadens hemsida för att den ska vara lättillgänglig för alla.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret samt till kommunstyrelsens handikappråd för yttrande.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 februari 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 6 september 1999 om handikapplan för Stockholms stad. Beslutet innebär att samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagsstyrelser ska ta fram lokala handikapplaner och att årligen utvärdera dessa. Handikapplanerna ska utarbetas utifrån Förenta Nationernas (FN) 22 standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Socialtjänstnämnden ansvarar för uppföljningen av handikapplanerna och för den årliga återrapporteringen till kommunstyrelsen.

Socialtjänstnämndens uppföljning av handikapplaner 2001

Samtliga stadsdelsnämnder har upprättat handikapplaner för år 2001 medan endast fem av nitton facknämnder och fem av fjorton bolag har handikapplaner. Nämndernas handikapplaner följer i huvudsak anvisningarna dvs. täcker nämndens ansvarsområden, att samråd med handikappråden har skett och redovisar åtgärder enligt standardreglerna - ökad medvetenhet, tillgänglighet, arbete och utbildning. Planerna har dock ojämn kvalitet och saknar ofta kopplingen till kostnader.

Flertalet stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag har inte genomfört någon uppföljning av sin handikapplan för år 2001 trots kommunfullmäktiges beslut om årlig uppföljning. I de fall en uppföljning har genomförts handlar det oftast om en revidering av den tidigare planen.

Socialtjänstnämnden anser att redovisningen av arbetet med handikapplaner visar att nivån i delar av stadens verksamheter är oacceptabelt låg. Handikapplaner som styrande instrument har inte fått det genomslag och den effekt som eftersträfvats genom kommunfullmäktiges beslut. Nämnden efterlyser en djupare analys på alla punkter i planerna. Redovisningen måste utgå från en total behovsanalys med tidsplan och en bedömning av åtgärdernas totala kostnader. Därutöver framhålls vikten av delaktighet och förankring i alla delar av organisationen som en självklar grund för arbetet. Särskilt viktigt är handikapprådets roll i processen.

Socialtjänstförvaltningen fick i uppdrag att utarbeta tydliga anvisningar för handikapplaner i staden.

Stadsledningskontorets synpunkter

Samtliga verksamheter i staden har ett ansvar för att förbättra och utveckla stödet och tillgängligheten för personer med funktionshinder. Kommunfullmäktige har ålagt stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagstyrelser att årligen upprätta lokala handikapplaner samt att utvärdera dessa. Planerna är ett viktigt styrinstrument för att staden ska uppnå de fastlagda målen för funktionshindrades delaktighet och jämlikhet i samhället. Stadsledningskontoret anser inte det vara acceptabelt att det saknas handikapplaner för fjorton facknämnder och nio bolag för år 2001. Det är lika anmärkningsvärt att det saknas uppföljning av de framtagna planerna för flertalet stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag.

De enskilda punkterna i FN:s standardregler kan kännas som irrelevanta för en del nämnder och bolag, men de ska ändå kommenteras och motiveras i den framtagna handikapplanen. Handikapplanen bygger på FN:s 22 standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. I all projektering och i all planering ska handikapperspektivet finnas med som ett naturligt led. Målet är att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga stad och att i princip alla fysiska tillgänglighetsproblem i den offentliga miljön ska vara avhjälpta år 2010. Stadsledningskontoret anser därför att anvisningarna för handikapplanen bör förtydligas så att samtliga nämnder och bolag känner dessa relevanta för sin verksamhet. Goda exempel hur arbetet med handikapplaner ska ske, bör tas fram och spridas i stadens hela organisation. Information och samarbete mellan olika verksamhetsområden och speciellt med handikappråden är ett viktigt redskap i detta arbete.

I socialtjänstnämndens redovisning framgår att flertalet avsnitt i handikapplanen i högre grad handlar om andra verksamheter än socialtjänsten. Därför anser nämnden att kvaliteten i uppföljningen skulle förbättras om gatu- och fastighetskontoret och integrationsförvaltningen tillsammans med socialtjänstförvaltningen genomförde uppföljningen. Stadsledningskontoret instämmer i att kvaliteten för uppföljningen skulle öka om den gjordes i samarbete med flera nämnder. Det är viktigt att endast en nämnd ansvarar för redovisningen till kommunstyrelsen men utvärderingen kan göras i samarbete med flera nämnder. Samarbetet över förvaltningsgränserna är en grund för att skapa helhetsbild av behovet av åtgärder. Den önskvärda följden av detta samarbete är att nämnderna genom gemensamma åtgärder underlättar den funktionshindrades delaktighet och jämlikhet i samhället.

I samband med anvisningar för verksamhetsplanen 2003 och verksamhetsberättelse/bokslut 2002 har stadsledningskontoret begärt in nämndernas handikapplaner resp. uppföljningar för socialtjänstnämndens räkning. Med detta följer planen stadens budgetordning och stadens ekonomiska system. Tanken med handikapplanen är att nämnder och bolagsstyrelser ska övergå från att se handikappfrågor som en särskild, avskild del av sin verksamhet, till att se den som en integrerad del i all verksamhet. Detta mål har inte än uppnåtts enligt socialtjänstnämndens redovisning. Målet kan uppnås genom tydliga anvisningar, stöd, utbildning och information till förvaltningar så att handikapperspektivet integreras på ett naturligt sätt vid all planering och projektering.

Kommunstyrelsens handikappråd har inte inkommit med något yttrande.

REDOVISNING AV HANDIKAPPLANER FÖR ÅR 2001 I STADENS NÄMNDER OCH BOLAG

Inledning

Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag har kommunfullmäktiges uppdrag att utarbeta egna handikapplaner. Socialtjänstnämnden har, enligt samma beslut, i uppdrag att följa upp och redovisa planerna årligen till kommunstyrelsen.

I socialtjänstförvaltningens första redovisning, handikapplaner för år 2000, kommenterades inte nämnder och styrelser specifikt. Skälet var bl a att många nämnder och styrelser hade kommit igång sent och med varierande resultat och utformning. Det fanns också ett behov av tydligare anvisningar för arbetet med handikapplanerna.

Redovisningen godkändes av kommunstyrelsen i november 2002. Samtidigt beslutades om nya anvisningar och mall för det fortsatta arbetet. I nästa års redovisning av 2002 års handikapplaner, kommer socialtjänstförvaltningen att följa upp och kommentera i vad mån nämnder och styrelser har anvisningarna och mallen som grund för sina handikapplaner.

I föreliggande redovisning, gällande 2001 års handikapplaner, redovisar och kommenterar socialtjänstförvaltningen upprättade planer för 2001 samt utvärdering av 2001 års planer.

Uppföljning

Uppföljningen berör 18 stadsdelsnämnder, 19 facknämnder och 14 bolag.

Följande standardregler har studerats: ökad medvetenhet, tillgänglighet, arbete och personalutbildning. Planerna har dessutom granskats utifrån följande frågeställningar:

- ? Hur täcker planen det egna ansvarsområdet?
- ? Hur har åtgärder utformats?
- ? Har granskning och utvärdering genomförts?
- ? Följer granskningen/utvärderingen planen?
- ? Vilka arbetsformer har utvecklats med respektive handikappråd?

Bedömning

Stadsdelsnämnder

Samtliga stadsdelsnämnder har upprättat handikapplaner som omfattar år 2001. En del stadsdelsnämnder har upprättat särskild plan för 2001 medan andra har fleråriga planer där år 2001 innefattas:

Planer 2001

Rinkeby sdn
Östermalm sdn
Farsta sdn
Vantör sdn
Älvsjö sdn
Hägersten sdn

Planer 1999-2001

Spånga-Tensta sdn
Skarpnäck sdn

Planer 2000-2001

Bromma sdn
Norrmalm sdn
Maria-Gamla stan sdn
Katarina-Sofia sdn

Planer 2000-2002

Kista sdn
Hässelby-Vällingby sdn
Enskede-Årsta sdn
Liljeholmen sdn
Skärholmen sdn

Planer 2001-2002

Kungsholmen sdn

Samtliga stadsdelsnämnder brister i redovisning av kostnader för de åtgärder som man beslutat om. Flertalet, 12 stadsdelsnämnder, har inte redovisat några kostnader alls medan övriga stadsdelsnämnder har redovisat kostnader för vissa åtgärder och/eller angivit att kostnaderna ryms ”inom budgetram”.

? **Ökad medvetenhet:** Här redovisar 17 stadsdelsnämnder en mängd olika informationsinsatser till allmänhet, förtroendevalda, funktionshindrade och anställda. Det är övervägande bra redovisningar av åtgärder. Exempelen är många men man kan nämna riktade utbildningar, temadagar, informationsmaterial och dokument, t ex handikapplan, verksamhetsplan etc, på lättläst och på stadsdelarnas hemsidor, läsprojekt i syfte att öka utvecklingsstördas möjligheter att ta del av information och litteratur, information i lokaltidningar på lättläst språk osv. Här redovisar även en stadsdel hur medvetenheten ska ökas.

? **Arbetsnärskolor**
Arbetsnärskolor – stadsdelsnämnder redovisar åtgärder i syfte att skapa fler platser samt utveckla den verksamhet man har inom daglig verksamhet för utvecklingsstörda personer och sysselsättningsverksamhet för psykiskt funktionshindrade personer. Några stadsdelsnämnder – Bromma sdn, Kungsholmen sdn samt Vantör sdn – redogör för det samarbete och de nätverk som skapats med bl a lokalt näringsliv, arbetsförmedling, AMI och försäkringskassa. Bromma sdn och Kungsholmen sdn driver ett projekt tillsammans för att skapa praktikplatser för psykiskt funktionshindrade med stöd av mentorer i det lokala näringslivet. Samtliga stadsdelsnämnder utom en, Hägerstens sdn, har redovisat åtgärder men det är en ganska stor variation i omfattning och konkret innehåll.

- ? **Personalutbildning:** Huvuddelen av stadsdelsnämnderna ska genomföra inventeringar, uppdatera gjorda inventeringar eller upprätta utbildningsplaner för sin verksamhet. Det är stora skillnader när det gäller stadsdelsnämndernas åtgärder för en generell kompetenshöjning hos personal som har ett direkt ansvar för stödet till personer med funktionshinder. Stadsdelsnämnderna Bromma, Skarpnäck, Farsta, Älvsjö och Hägersten har inte redovisat några åtgärder alls. Övriga redovisar åtgärder i form av temadagar, utbildningsdagar, föreläsningar, riktade utbildningar till t ex personliga assistenter, metodutbildning för personal inom socialpsykiatri. Östermalm sdn har redovisat en utbildningsinsats inom ramen för EU-mål 4 och inom ramen för Maria-Gamla stan sdn:s Eu-projekt upprättas individuella kompetens-utvecklingsplaner. Flera stadsdelsnämnder har också nämnt handledning som en åtgärd för kompetensutveckling.

Facknämnder

Endast fem facknämnder av nitton har upprättat handikapplaner som omfattar 2000-2001 eller 2001:

Utbildningsnämnden	2000-2001
Gatu- och fastighetsnämnden	2001
Idrottsnämnden	2001
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	2001
Integrationsnämnden	2001

Fyra av facknämnderna har på ett bra sätt redovisat det egna ansvarsområdet och vilka åtgärder som ska genomföras. Integrationsnämnden har inte konkretiserat ansvarsområde och åtgärder. Gatu- och Fastighetsnämnden och Idrottsnämnden har redovisat kostnader. Miljö- och Hälsoskyddsnämnden har delvis redovisat kostnader. Alla fem facknämnder har ett traditionellt samråd med handikappråden. Endast Utbildningsnämnden har följt upp handikapplan för 2001.

Standardreglerna:

- ? **Ökad medvetenhet:** Fyra facknämnder har framfört information som en viktig del för ökad medvetenhet. Idrottsnämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden är kortfattade i sin redovisning medan Gatu- och fastighetsnämnden och Utbildningsnämnden redovisar ett bredare informationsfält. Integrationsnämnden har inte berört punkten.
- ? **Tillgänglighet:** Gatu- och fastighetsnämnden hänvisar till sitt övergripande ansvar för ”Tillgänglighetsprojektet”. Utbildningsnämnden och Integrationsnämnden redovisar anpassning av lokaler. Idrottsnämnden pekar på tillgänglighet ur såväl fysiska som sociala aspekter. Med social tillgänglighet menas att t ex ett bad har personal med stor kunskap om funktionshindrade och deras behov. Miljö – och Hälsoskyddsnämnden redovisar fortsatt arbete för att genomföra allergiprogrammet.
- ? **Arbete:** Integrationsnämnden redovisar inget om arbete. Miljö- och Hälsoskydds-nämnden ska beakta funktionshindrades möjligheter till arbete i samband med lokalöversyn. Idrottsnämnden redovisar tydligt och ingående om förvaltningens anställningspolicy, hur många funktionshindrade som har arbete i verksamheten och vad man har för möjligheter att undanröja hinder för funktionshindrades möjligheter att få arbete. Man nämner också att man i samarbete med stadsdelsförvaltningarna periodvis erbjuder sysselsättning till psykiskt funktionshindrade personer. Utbildningsnämnden ska inventera vilka möjligheter som finns för att erbjuda funktionshindrade arbete. Man ska fördjupa och individualisera vägledning för elever med funktionshinder samt samverka med t ex stadsdelsförvaltningar, länsarbetsnämnd, studie- och yrkesvägledare. Gatu- och Fastighetsnämnden har som mål att öka möjligheterna för funktionshindrade att få arbete vid eventuella nyrekryteringar.

- ? **Personalutbildning:** Miljö- och Hälsoskyddsnämnden och Utbildningsnämnden redovisar inget under punkten personalutbildning. De övriga tre redovisar allmänt kompetenshöjande utbildning om funktionshinder för sin personal.

Bolag

Fem bolag av fjorton har lämnat in handikapplaner för 2001:

Stockholms Hamn
Stockholm Vatten
Stockholm Parkering
Stockholms Bostadsförmedling AB
AB Stockholm Globe Arena

Gemensamt för de fem bolagen är att de på ett godtagbart sätt, om än kortfattat, redovisat det egna ansvarsområdet och vilka åtgärder som ska genomföras. Inget av bolagen har dock angett vilka kostnader olika åtgärder innebär. Två av de fem bolagen nämner att det finns någon form av samråd med handikapporganisationerna; AB Stockholm Globe Arena hämtar synpunkter från handikapporganisationerna vid ny- och ombyggnationer; Stockholms Stads Bostadsförmedling AB har ett handikappråd knutet till sin verksamhet.

Endast ett bolag, AB Stockholm Globe Arena, har följt upp handikapplanen för 2001.

Standardreglerna:

- ? **Ökad medvetenhet:** Det genomgående temat för alla fem bolag är att de genom olika informationsinsatser till anställda, förtroendevalda och specifika personal-grupper ska öka kunskapen om funktionshinder.
- ? **Tillgänglighet:** Alla fem bolag redovisar hur man ska göra sina lokaler och anläggningar mer tillgängliga i fysisk bemärkelse, såväl för anställda som för allmänhet. Två bolag tar dessutom upp andra aspekter av tillgänglighet. AB Stockholm Globe Arena redogör för en särskild telefonservice med specialutbildad personal. Telefonservicen ska bl a underlätta för funktionshindrade att boka biljetter och ge riktad information och service. I samråd med Synskadades Riksförbund anordnas syntolkning vid utvalda evenemang. Funktionshindrade har alltid rätt att medföra ledsagare gratis till arenorna. Stockholms Bostadsförmedling AB har som ambition att via internet kunna ge mer fullödlig information om fastighetens tillgänglighet, om närområdet i form av t ex topografiska kartor och övriga upplysningar om kommunal och annan service.
- ? **Arbete:** Tre bolag - Stockholms Hamn, Stockholm Vatten och Stockholm Parkering – har i kortfattade ordalag berört frågan, t ex ”Funktionshindrade ska ej diskrimineras vid tillsättning av nya tjänster”, och ”I samband med lokalöversyn beakta de funktionshindrades möjligheter till arbete inom bolaget”.
- ? **Personalutbildning:** Endast två bolag har berört frågan om personalutbildning. Stockholm Globe Arena och Stockholms Bostadsförmedling redovisar utbildning och andra kompetenshöjande åtgärder för den personal som ger service till funktions-hindrade.

Uppföljning av handikapplaner

Enligt de anvisningar som gäller för arbetet med handikapplaner ska gällande plan följas upp i samband med verksamhetsberättelsen. Förvaltningen kan först konstatera att flertalet stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag inte har genomfört någon uppföljning. För det andra kan det konstateras att i de fall en uppföljning genomförts, vilket fram-förallt gäller stadsdelsnämnderna, har man använt flera metoder. Några stadsdelsnämnder har följt upp sina planer i särskilt dokument, några har redovisat en ny plan i vilken den gamla är reviderad.

Ytterligare en variant är när nämnden har en plan omfattande t ex 2000 – 2002 men också upprättat en särskild plan för 2001. Huruvida dessa planer är uppföljda kan vara svårt att se.

Endast en facknämnd – Utbildningsnämnden – och ett bolag – Stockholm Globe Arena – har följt upp sina planer. Utbildningsnämnden har redovisat uppföljningen i särskilt dokument och Stockholm Globe Arena har delvis följt upp i handikapplan för 2002.

Eftersom huvuddelen av nämnder och bolag inte genomfört någon uppföljning av planerna och att de som gjort det använt varierande metod, har förvaltningen valt att inte kommentera kvaliteten och innehållet i de uppföljningar som genomförts. Skälet är att bedömningen kan bli missvisande. Förvaltningen återkommer därför med tydligare anvisningar för de rutiner som gäller för uppföljning av planerna.

Sammanfattande bedömning

Socialtjänstförvaltningen har följt upp sammanlagt 28 handikapplaner. Samtliga stadsdelsnämnder har upprättat plan som omfattar år 2001 medan endast 5 av totalt 19 facknämnder och endast 5 av totalt 14 bolag har upprättat plan för år 2001. Förvaltningen kan därmed konstatera att 14 facknämnder och 9 bolag inte upprättat någon handikapplan för år 2001.

Stadsdelsnämnderna har i stort sett följt anvisningarna, flertalet täcker sina ansvarsområden, de har i övervägande del samråd, om än traditionellt, med handikappråden och huvuddelen redovisar åtgärder enligt standardreglerna ökad medvetenhet, tillgänglighet, arbete och personalutbildning. Redovisningarna har dock ojämn kvalitet. I vissa fall redovisas konkreta, välunderbyggda åtgärder medan man i andra fall inte får någon klar uppfattning om vad som ska göras samt att en del stadsdelsnämnder inte redovisat åtgärder i alla delar.

Samtliga stadsdelsnämnder brister i redovisningen av kostnader. Tolv stadsdelsnämnder har inte redovisat några kostnader alls medan övriga har redovisat kostnader för vissa åtgärder eller angivit att kostnaderna ska rymmas ”inom ram.”

Huvuddelen av stadens 19 facknämnder har inte upprättat några planer. De fem facknämnder som upprättat plan har i de flesta fall gjort en bra redovisning utifrån ansvarsområden och standardregler. Även facknämnderna visar i vissa fall ojämn kvalitet när det gäller åtgärder.

Stadens 14 bolag har, i likhet med facknämnderna, i flertalet fall inte upprättat någon plan för år 2001. De fem bolag som redovisat plan för år 2001 har dock på ett godtagbart sätt redovisat det egna ansvarsområdet och vilka åtgärder som ska genomföras. Även här är redovisningarna ojämna, t ex har endast två bolag redovisat något under standardregeln personalutbildning.

Handikapplaner 2002

I samband med arbetet med verksamhetsplan 2002 har socialtjänstförvaltningen begärt in nämnders och bolags handikapplaner som grund för nästa års rapport till kommun-styrelsen. Det är uppenbart att trenden i föreliggande redovisning håller i sig – samtliga stadsdelsnämnder har upprättat planer för år 2002 medan endast sex facknämnder och två bolag har upprättat planer.

Två bolag har beslutat att fortsättningsvis inte upprätta handikapplaner:

Stockholms Stadshus AB

Stockholm MFO AB

Stockholms Stadshus AB anför följande:

Uppdraget att upprätta handikapplan är inte fullt ut tillämpligt eftersom bolaget enbart bedriver administrativ verksamhet. I förekommande fall tillämpar bolaget det som slagits fast i stadens handikapplan. Stockholms Stadshus AB ansvarar för att den personal som är anställd inom bolaget medges den hjälp, stöd och utveckling i arbetet som är nödvändigt för arbetets utförande och för att den funktionshindrade ska ha en väl fungerande arbetsmiljö.

Stockholm MFO AB motiverar sitt ställningstagande med att verksamheten i allt väsentligt har privatiserats. Någon operativ verksamhet av betydelse finns därmed inte kvar inom bolaget.

Socialtjänstförvaltningens kommentarer

Socialtjänstförvaltningen har nu genomfört den andra uppföljningen av handikapplaner för stadens nämnder och bolag. Förvaltningen kan konstatera att handikapplaner som styrande instrument för funktionshindersområdet ännu inte fått det genomslag och den effekt som eftersträfvats genom kommunfullmäktiges beslut. Det finns därför anledning att diskutera några möjliga skäl till bristerna samt vilka mål staden vill nå med handikapplanen.

I stadsledningskontorets kompletterande anvisningar för nämndernas arbete med budget/verksamhetsplan 2000 framgår att ”planer som kommunfullmäktige tidigare fattat beslut om inte i fortsättningen skall inlämnas av nämnderna, om inget annat framgår av lag. Dessa planer utgår eller kommer att begäras in efter särskilda beslut från kommunfullmäktige.”

I november 2001 godkände kommunstyrelsen ”Redovisning av arbetet med handikapplaner 2000 i stadens nämnder och bolag” och beslutade om nya anvisningar för arbetet med handikapplaner. I de nya anvisningarna framgår att planen och uppföljningen är ettårig, ska följa stadens budgetordning och arbetas in i verksamhetsprogram och verksamhetsberättelse.

Dessa två motstridiga beslut har skapat förvirring huruvida upprättande av handikapplan är frivilligt eller ej. Stadens ledning har inte på ett tydligt sätt slagit fast handikapplanens status i arbetet med förbättringar på funktionshindersområdet.

Förvaltningens uppfattning är att handikapplanen bör ha en sådan tyngd och vara ett så viktigt styrinstrument för stadens verksamheter att den ska ingå som del i verksamhetsplan och verksamhetsberättelse. Planen ska med andra ord följa budgetåret och stadens ekonomiska system.

Uppföljningen visar att flertalet facknämnder och bolag inte upprättat handikapplan för år 2001. Det är möjligt att en orsak kan sökas i utformningen av anvisningarna och att enskilda punkter i FN:s standardregler kan kännas irrelevanta för en del nämnder och bolag. Som exempel kan nämnas punkten 2, ”Medicinsk vård och behandling” som uppenbart inte är relevant att redovisa av vissa tekniska nämnder. Förvaltningen vill upplysa om att i de fall en eller flera av de 22 punkterna uppenbart inte berör en viss nämnd eller visst bolag kan nämnden/bolaget ange detta med ”frågan berör inte xx-nämndens verksamhetsområde. I de fall ansvarsområdet är mer svårtolkat kan nämnden eller bolaget kommentera och motivera sitt ställningstagande.

Efter de två uppföljningar som förvaltningen nu genomfört har förvaltningen uppmärksammat och begrundat innehållet i de olika ansvarsområdena. Flera avsnitt i planen gäller alla nämnder och i högre grad andra verksamheter än socialtjänsten. Det gäller dels frågor om fysisk tillgänglighet dels frågor om delaktighet. När det gäller dessa två ansvarsområden finner förvaltningen att det skulle vara en vinst för kvaliteten i uppföljningen om gatu- och fastighetskontoret och integrationsförvaltningen tillsammans med socialtjänstförvaltningen genomförde uppföljningen.

Handikapplanen bör, som tidigare konstaterats, vara ett viktigt styrinstrument för nämnder och bolag. Förvaltningen har erfarenhet att det ibland kan vara svårt att få hela organisationen delaktig i arbetet. Det är därför viktigt att framhålla att delaktighet och förankring i alla delar av organisationen är en självklar grund för arbetet. Det är givet att någon tjänsteman utses att vara den sammanhållande länken i upprättandet av handikapplan men det får inte tolkas som och leda till en enskild tjänstemannaprodukt. I det här sammanhanget måste också påminnas om respektive handikappråds givna roll i processen.

I redovisningens avsnitt ”Sammanfattande bedömning” framgår att i princip ingen nämnd har angivit konkreta kostnader för sina åtgärder. Det finns också en ojämn kvalitet i de åtgärder som föreslås.

Förvaltningen efterlyser en djupare analys på alla punkter i planen. Utgångspunkten måste vara en total behovsanalys som leder till en tidplan och en totalkostnad. Det är därefter upp till respektive nämnd/bolag att avgöra vad som är möjligt att uppnå för det budgetår som planen omfattar.

Med hänvisning till det ibland nedslående resultatet av uppföljningen av stadens handikapplaner kommer förvaltningen att utarbeta förslag till nya, mer tydliga anvisningar för hur planerna ska upprättas. Vidare ska riksdagens beslut om "Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken" från 2001, inarbetas i policydelarna.